

Poznań, 7.06.2022

dr hab. Tomasz Lisiecki
Dziedzina: sztuki
Dyscyplina: sztuki muzyczne
Akademia Muzyczna
im. Ignacego Jana Paderewskiego w Poznaniu
tlisiecki@amuz.edu.pl

Recenzja pracy doktorskiej mgr Moniki Krasickiej-Gajownik

Zlecniodawca opinii

Rada do Spraw Dyscypliny – Sztuki Muzyczne Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie

Zlecenie podjęte na podstawie ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2020 poz. 85) art. 190 ust. 2.

Dotyczy

Uchwały nr 2/2022 z dnia 21 marca 2022 Rady do Spraw Dyscypliny – Sztuki Muzyczne Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie w sprawie wszczęcia postępowania w sprawie nadania stopnia doktora mgr Monice Krasickiej-Gajownik.

Pismo informujące o wyznaczeniu mojej osoby na recenzenta pracy doktorskiej mgr Moniki Krasickiej-Gajownik pod tytułem: *Wybrane sonaty na wiolonczelę i fortepian kompozytorów polskich z przełomu XIX i XX wieku w kręgu francuskiej szkoły wiolonczelowej*.

Do pisma dołączona została dokumentacja i praca doktorska: dzieło artystyczne i opis pracy artystycznej mgr Moniki Krasickiej-Gajownik.

Dane o kandydacie

Pani mgr Monika Krasicka-Gajownik w 2017 roku ukończyła z wyróżnieniem studia magisterskie w klasie wiolonczeli dr. hab. Dominika Połońskiego w Akademii Muzycznej im. K. Pendereckiego w Krakowie. W następnym roku rozpoczęła studia doktoranckie pod kierunkiem dr. hab. Jana Kalinowskiego prof. AMKP, jednocześnie rozpoczynając działalność dydaktyczną w macierzystej uczelni.

Działalność artystyczna Doktorantki koncentruje się wokół szeroko pojętej kameralistyki. Szczególną uwagę przykuwają liczne sukcesy konkursowe z triem fortepianowym Legend w składzie: Agnieszka Zahaczewska-Książek – fortepian, Krzysztof Katana – skrzypce, Monika Krasicka-Gajownik – wiolonczela. Wśród wspomnianych sukcesów wymienić należy: I miejsce na XXVI Międzynarodowym Konkursie im. J. Brahmsa w Pörschach, II miejsce na Międzynarodowym Konkursie Muzyki Kameralnej im. J. Brahmsa w Gdańsku, wyróżnienie na II Międzynarodowym Konkursie Muzyki Polskiej im. S. Moniuszki w Rzeszowie.

Również z uznaniem należy wspomnieć o dossier koncertowym Doktorantki. Jako kameralistka i solistka brała udział w licznych festiwalach o randze międzynarodowej takich jak: Warszawska Jesień, Wielkanocny Festiwal Ludwiga van Beethovena w Warszawie, Festiwal Emanacje w Łusławicach, Guimaraes Classico Festival w Portugalii, Klaipėda International Cello Festival na Litwie, Aurora Chamber Music Festival w Szwecji, Sacrum Profanum w Krakowie. Na uwagę zasługują również koncerty w charakterze solistki: E. Elgar - Koncert e-moll op. 85 z Suwalską Orkiestrą Kameralną *Camerata dell'arte* (2012) roku, J. Haydn - Koncert C-dur z towarzyszeniem Orkiestry Kameralnej Akademii Muzycznej w Krakowie pod batutą Michaela Maciaszczyka w 2016 r.

Ważną rolę w działalności artystycznej Doktorantki jest propagowanie muzyki polskiej na scenach zagranicznych. Utwory polskich kompozytorów prezentowała m.in. na koncertach w Szwajcarii, Portugalii, Szwecji i Austrii.

Swoje kompetencje Pani Monika Krasicka-Gajownik rozwijała poprzez studia w klasie kameralistyki prof. Chia Chou na Kunst Univeristät w Grazu oraz na kursach mistrzowskich, kształcąc się pod okiem wspaniałych artystów jak Marek Jerie, Wolfgang Emanuel Schmidt, Wolfgang Boettcher, Dominique de Williencourt, Peter Buck, Morthen Zeuthen, Ole Eirika Ree, Antonio Meneses, Konstantin Heidrich, Ulrich Koella, Stephan Goerner, Ida Bleler, Charles Richard-Hamelin, François Dumont, Maria Szwajger-Kutakowska, Wiesław Kwaśny, Kaja Danczowska.

Ocena pracy doktorskiej

Dzieło artystyczne obejmuje prezentacje następujących utworów:

Zygmunt Stojowski – Sonata A-dur na fortepian i wiolonczelę op. 18

Andante. Allegro risoluto

Andante. Allegretto molto moderato. Tempo I

Allegro con fuoco. Andante con moto. Tempo I

Aleksander Tansman – Sonata na wiolonczelę i fortepian nr 2

Allegro moderato

Largo

Scherzo. Allegro grazioso

Szymon Laks – Sonata na wiolonczelę i fortepian

Allegro moderato ma deciso

Andante un poco grave

Presto (Scherzo)

Wykonawcy:

Monika Krasicka-Gajownik – wiolonczela

Piotr Filek – fortepian

Reżyser dźwięku – *Paweł Matecki*

Nagranie zostało zarejestrowane w Akademii Muzycznej im. K. Pendereckiego w Krakowie w 2020 i 2021 roku.

Wybór wyżej wymienionego programu dokonanego przez panią Monikę Krasicką-Gajownik, wpisuje się w dwa zasadnicze, wzajemnie się uzupełniające artystyczne nurty. O ile pierwszy, kameralistyka, jest niejako dziedziną i zarazem głównym narzędziem muzycznej wypowiedzi doktorantki, to drugi staje się ważnym artystycznym przesłaniem mającym na celu promowanie kultury polskiej.

W nagraniu sonat od pierwszych taktów urzeka sposób formułowania muzycznej wypowiedzi. Słuchać doświadczoną, ale jednocześnie otwartą na odkrywanie nowego języka komunikacji pomiędzy wiolonczelą a fortepianem artystkę. Świadomy dobór środków takich jak różnorodna artykulacja, częste, znajdujące swoje uzasadnienie w harmonii, zmiany barw, bogaty wachlarz ekspresji, sprawiają, że nagrania słucha się z prawdziwą przyjemnością.

Współpraca kameralna pomiędzy artystami przebiega na najwyższym poziomie wzajemnego zrozumienia a jednocześnie jest pełna nieskrępowanej intuicji. Dialekt muzyczny pani Moniki

Krasickiej-Gajownik i pana Piotra Filka posiada fundamenty, które odzwierciedla przejrzystość formy i spójność narracyjna.

W pierwszej części Sonaty A-dur op. 18 Z. Stojowskiego - *Andante. Allegro risoluto* – przykuwają uwagę wysublimowane, pełne intymnego wyrazu i czułości piana. W forte nieco brakuje przestrzeni w dźwięku wiolonczeli, ale być może jest to spowodowane masteringiem nagrania.

Drugą część tej sonaty - *Andante. Allegretto molto moderato. Tempo I* – otwiera pełna ciepła, „ubranego” w aksamitną barwę, jak słusznie pisze doktorantka w swojej pracy „poetycka melodia” wiolonczeli. Technika legato, opisywana w pracy jako jeden ze sposobów artykulacji „balladowego tematu” na nagraniu prezentowany jest w sposób wzorowy. „Werwa polskiego folkloru i francuska elegancja” jest tu wyraźnie wyeksplikowana.

Finał sonaty - *Allegro con fuoco. Andante con moto. Tempo I* – jest brawurowy, słychać artystyczny rozmach w grze obu wykonawców, czasami jednak obfita faktura fortepianu zbyt przykrywa brzmienie wiolonczeli.

Tak jak w stylu Sonaty Stojowskiego, osnutej na kanwie neoromantycznej tradycji możemy doszukiwać się zapowiedzi epokowych zmian tak Sonata Tansmana jest już w innym „ogrodzie sonorystycznych sztuk” i tą zmianę nie tylko słychać w samej kompozycji, ale na szczęście słychać ją w świadomości wykonawczej obu artystów. Przeskok do epoki postdebussy’owskiej wydaje się czytelny.

Płynne i świadome przechodzenie pomiędzy nastrojami czyni pierwszą część Sonaty A. Tansmana – *Allegro moderato* – bardzo zajmującą. Wykonawcy prowadzą nas w narracji od nadekspresywnej rapsodyczności od lirycznej prostoty opowiedzianej tylko barwą smyczka. Wszystko zostało przedstawione przez artystów w sposób zamierzony.

Sicilianowe *Largo* od samego początku zajmuje sztuką przeprowadzenia czytelnej narracji, odpowiednich, wyważonych w sposobie budowania kulminacji.

Kończące cykl *Scherzo. Allegro grazioso* Doktorantka wykonuje brawurowo i finezyjnie, wirtuozeria w najpiękniejszej postaci. Świadome użycie różnych technik sonorystycznych czyni finałową część bardzo efektowną.

Płytę wieńczy nagranie Sonaty na wiolonczelę i fortepian Szymona Laksa. Doktorantka w sztuce wykonawczej udanie broni tez postawionych w pracy doktorskiej.

Trafnym podsumowaniem nagrania kompozycji Laksa przez obu artystów wydają się być słowa umieszczone we wstępie Sonaty wydanej przez Edition Boose & Hawks z 2005 roku: „Muzyka Laksa jest równocześnie polska i francuska, wykazuje rysy słowiańskie i romańskie, a ponadto wolna jest od wszystkiego, co na ogół definiuje się jako cechy niemieckie: bujność, złożoność, dogłębnosc... zamiast tego – wszechobecna wyrazistość, poczucie humoru, ironia i skłonność do żartobliwej wirtuozerii, lecz także pełnia uczuć w wolnych częściach.”

Słowa uznania należą się współwykonawcy, pianiście, panu Piotrowi Fikowi, który swoim kunsztem gry przyczynili się do bardzo wysokiej jakości nagrania.

Rozprawa doktorska zatytułowana *Wybrane sonaty na wiolonczelę i fortepian kompozytorów polskich z przełomu XIX i XX wieku w kręgu francuskiej szkoły wiolonczelowej* składa się z trzech rozdziałów, wstępu, zakończenia, bibliografii.

Opis dzieła jest interesującym uzupełnieniem nagrania.

Rozdział pierwszy *Szkoły wiolonczelowe* składa się z trzech podrozdziałów i jest interesującym opisem genezy powstania i rozwoju szkół wiolonczelowych. Tezy postawione w tym rozdziale są ogólne, ale mają bardziej służyć jako wprowadzenie do głównego rozdziału pracy opisującego nagrane sonaty Stojowskiego, Tansmana oraz Laksa.

Rozdział drugi *Kontekst historyczno-stylistyczny. Nurty, style, kierunki w muzyce francuskiej i polskiej przełomu XIX i XX wieku – zarys* to część, w której autorka podejmuje udaną próbę wyodrębnienia i sklasyfikowania cech stylu wykonawczego szkoły francuskiej oraz wykazanie ich wpływu na założenia kompozycyjne i wykonawcze.

Najważniejszym i najbardziej rzeczowym rozdziałem pracy jest rozdział trzeci – *Wybrane sonaty na wiolonczelę i fortepian kompozytorów polskich z przełomu XIX i XX wieku – omówienie*.

Doktoranka, przybliży w nim postaci kompozytorów, co biorąc pod uwagę wciąż niezbyt częste pojawianie się ich nazwisk na programach koncertowych, sympozjach naukowych i pracach badawczych wydają się całkowicie uzasadnione.

Wypada podkreślić, że autorka w swoich analizach każdej z sonat pod kątem kategorii problemów zawartych w utworach formułuje tezy w interesujący i kompleksowy sposób.

Główne pozycje w bibliografii są rzetelnie dokonany przez Doktorantkę wyborem. Uzupełnieniem mogłaby być zwłaszcza rzucające silniejsze światło na dwa pierwsze rozdziały pracy pozycja:

Henk Lambooi, Michael Feves *A cellist's companion a comprehensice catalogue of cello literature*.

Konkluzja

Praca doktorska pani Moniki Krasickiej-Gajownik stanowi ważny element służący popularyzacji polskich sonat wiolonczelowych. Dzieło artystyczne i jego opis, Doktorantki spełnia wymagania art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz §12 i §13 Regulaminu przeprowadzenia postępowań w sprawie nadania stopnia doktora w Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie.

Pracę doktorską pani mgr Moniki Krasickiej-Gajownik przyjmuję bez zastrzeżeń.

dr hab. Tomasz Lisiecki